«Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогиалық университеті» КеАҚ, 6D010100 - «Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған Тайтелиева Лаура Рахатовнаның «Болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамыту» тақырыбында жазылған диссертациялық жұмысына ресми рецензент, педагогика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор Бельгибаева Гульбаршын Капановнаның

ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	Диссертация мазмұны Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылыми дамытудың басым бағыттарына «Әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы зерттеулер»; «Білім және ғылым саласындағы зерттеулер» сәйкес келеді. Зерттеу жұмысы білім және ғылымның негізгі басым бағыттарына және басты қағидаларына сәйкес жүргізілген. «Педагог мәртебесі туралы» Заңы, ҚР «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы «Педагогтің кәсіби стандарты» және т. б. мемлекеттік нормативтік құжаттар Педагог мәртебесі туралы заңында қазіргі педагогтардың кәсіби біліктілігіне қойылып отырған талаптары заманауи бағытында қойылып отыр. Олай дейтініміз болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетін қалыптастыру бүгінгі күннің қажеттігін ескерсек, Тайтелеева Лаура Рахатовнаның «Болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамыту ұсынылып отырған диссертацияның өзектілігі арта түседі. Оған қоса отандық педагогика және мектепке дейінгі педагогика бойынша зерттеулердің жоқтың қасы екендігі Тайтелиева Лаура Рахатовнаның «Болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамыту

			диссертациялық жұмысының маңыздылығын арттырады. Демек, Тайтелиева Лаура Рахатовнаның диссертациялық жұмысы қоғамның сұранысынан, заман талабынан туындаған дер кезінде орындалған көкейкестілігі жоғары еңбек. Оны диссертацияның мазмұны да дәлелдейді.
		1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмері); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы) 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)	Л.Р.Тайтелиеваның диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының «Білім және ғылым саласындағы зерттеулер» бағытына сәйкес келеді. Диссертациялық жұмыс 8D012-Мектепке дейінгі педагогика және оқыту (8D01201-Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу) бағыты бойынша ұсынылған.
2	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі <u>үлесін қосады</u>/қоспайды? Ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған	Зертттеу жұмысының ғылыми теориялық және практикалық нәтижелері мектепке дейінгі білім беру саласына маман даярлау мәселесін шешуде елеулі үлес қосып, бүгінгі күндегі маңыздылығын нақтылай түседі. Біріншіден, болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамытудың теориялық-әдіснамалық негіздері нақтыланған. Екіншіден, болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамытудың

			әлеуеті анықталған. Үшіншіден, болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамытудың құрылымдық - мазмұндық моделі жасалған. Төртіншіден, болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамытудың әдістемесі жасалған, оның тиімділігі тәжірибелік-эксперименттік жұмыстар арқылы тексеріліп, ғылыми негізделген ұсыныстар жасалып, болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамытудың аясында жүргізілетін зерттеулер арқылы үлесін қосады және оның маңыздылығы ашылған.
3	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Ізденуші-докторанттың орындалған зерттеу жұмысы дербес, өзекті, толық және аяқталған жоғары деңгейдегі жұмыс болып табылады. Автор диссертацияны жазу барысында ғылыми мәлімет беруді көздеген. Диссертанттың зерттеу жұмысын өзі жазу деңгейі жоғары, барлық талданған ақпараттар түсінікті әрі мағыналы құрылымды сақтаған. Сонымен бірге, тәжірибелік жұмыс барысында қолданған әдістемелерінің нәтижесін сенімді де нақты дәлелдері көрсеткені жұмыстың жазылудағы өзі жазу прницидінің сақталғанын көрсетеді.
4	Ішкі бірлік принципі	4.1Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген 3) негізделмеген	Диссертацияның өзектілігінің негіздемесі мемлекеттік, ғылыми және тәжірибелік сұраныстарды талдау негізінде айқындалып көрсетілген. Сонымен қатар, нормативтік құжаттарда болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешісінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамыту қажеттілігі мен тәжірибеде жеткіліксіздігі және теориялық-әдіснамалық зерттелу деңгейінің төмендігі арасындағы қарама-қайшылықты жою мәселесі тәрбиешілерге сұраныстың дәлелденіп негізделген.

		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды 3) айқындамайды	Диссертациялық тақырып өзекті және зерттелу аясы кең кәсіби мамандарды даярлау мәселесін зерттеуді толық айқындайды. Зерттеу жұмысының мазмұны тақырыпты жан-жақты айқындауға мүмкіндік береді. Жұмыстың ғылыми аппараты логикалық бірізділікті, ғылыми бірлікті, жүйелілікті, теориялық-эмпирикалық бірлігін айқындайды. Диссертация мазмұны кіріспе, нормативтік сілтемелер, анықтамалар, белгілеулер мен қысқартулар және 3 тарау, тараулар 3 бөлімнен, қорытынды, пайдаланылған әдебиеттерін тізімі және қосымшалардан тұрады.
		4.3 Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді	Зерттеудің мақсаты мен міндеттері тақырыпқа толықтай сәйкес келеді: олардың қисынды байланысы бар, нақты мақсаттан келелі міндеттер туындаған деуге негіз бар. Диссертант зерттеудің болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешісінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамытуды теориялық негіздеу, әдістемесін жасау және оның тиімділігін тәжірибелік эксперименттен өткізу сияқты мақсатына ұтымды қойылған және төрт міндет арқылы қол жеткізген. Демек, Л.Р.Тайтелиеваның диссертациясының мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді.
		4.4 Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылымы логикалық байланысқан 1) толық байланысқан 2) жартылай байланысқан 3) байланыс жоқ	Диссертацияда құрылымдық және мазмұндық бөліктерінің өзара байланысы мен бірлігі сақталған. Зерттеу жұмысында зерттеу нәтижелерінің ішкі бірлігі кіріспедегі ғылыми аппаратында, үш бөлім бойынша тұжырымдарында көрінеді. Зерттеу материалдарында құрылымдық тұтастық, логикалық бірізділік сақталып, толық байланысқан.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен	Диссертация зерттеудің өз мақсат-міндеттеріне сай орындалған, сыни талдаулары бар. Өйткені, зерттеу жұмысында отандық және шетелдік ғалымдардың зерттеулеріндегі теорияларынажәне бүгінгі ЖОО-да

		салыстырылып бағаланған: 1) <u>сыни талдау бар;</u> 2) талдау жартылай жүргізілген 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген	болашақ тәрбиешісінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамыту дәстүрлі оқытудағы тәжірибелерге сыни тұрғыда талдаулар жасалынған.
5	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табылама? 1) <u>толығымен жаңа</u> 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады) 3) жаңа емес (25% кем болып табылады)	Бүгінгі күнге дейін әдістемелік-математикалық сауаттылықты дамыту мәселесі аясында шетелдік ғалымдар арасында көптеген іргелі зерттеулер жүргізілген. Диссертант осы зерттеулерді терең және толық талдай білді. Зерттеу барысында автор теориялық және практикалық тұрғыда маңызды болып табылатын ғылыми нәтижелер алған және олар *толығымен жаң а*болып табылады. *Бірінші нәтиже – жаңа.* Болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамытудың философиялық, педагогикалық, психологиялық аспектілеріне талдау жасалып, «инновациялық іс-әрекет» және «болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамыту» ұғымдары нақтыланды. *Екінші нәтиже – жаңа.* Идеялар қорытындыланып, инновациялық іс-әрекетке болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерін даярлаудың педагогикалық әлеуеті анықталды. *Үшінші нәтиже – жаңа.* Болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамытудың әдіснамалық тұғырларға мотивациялық, мазмұндық, іс-әрекеттік, рефлексивтік – компоненттердің бірлігіндегі өлшемдері, көрсеткіштері, әдістері, технологияларынан тұратын құрылымдық-мазмұндық моделінің жаңадан жасалуымен сипатталды. *Төртінші нәтиже – жаңа.* «Мектепке дейінгі ұйымдағы инновация» элективті курсы,

			«Мектепке дейінгі ұйымдағы инновация» оқу-әдістемелік кешені, «Болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетін бақылау күнделігі», «Тәрбиеші-педагогтың қысқаша инновациялық анықтамалық сөздігі» дайындалып,тиімділігі іс-тәжірибеде тексерілді.
		5.2 диссертацияның қорытындылары жаңа болып табылама? 1) толығымен жаңа 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады) 3) жаңаемес (25% кем болып табылады)	Тайтелиева Лаура Рахатовнаның диссертациялық жұмысының қорытындылары ғылыми-теориялық негізде дәлелденуімен, зерттеудің ғылыми аппаратына мазмұнының сәйкестігімен, зерттеуде қолданылған әдіс-тәсілдердің тиімділігімен, эксперимент жұмысының жүйелі жоспарлануымен, сандық және сапалық көрсеткіштердің дәлелділігімен толығымен жаңа болып саналады.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады) 3) жаңаемес (25% кем болып табылады)	Зерттеушінің ұсынған болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамыту үдерісінің ғылыми-тәжірибелік негізі *толығымен жаңа* және негізделген болып табылады. Ол зерттеу жұмысы барысындағы тұжырымдар, ендіру актісі және тәжірибелік-эксперименттік жұмыс нәтижелерімен, ғылыми жарияланымдармен расталынады
6	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)	Л.Р.Тайтелиеваның зерттеу жұмысындағы барлық қорытындылары ғылыми тұрғыдан алғанда ауқымды дәлелдемелерде ғылыми-тәжірибелік деңгейде негізделген және математикалық-статистикалық талдаулар арқылы нақтылығы расталған.
7	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет: 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) дәлелденді	Диссертацияда қағидалар толығымен дәлелденген. Өйткені, ұсынылып отырған тұжырымдар зерттеудің мақсат пен міндеттерден туындаған жұмыстың теориялық және тәжірибелік нәтижесі.

		2) шамамен дәлелденді 3) шамамен дәлелденбеді 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) ия 2) жоқ 7.3 Жаңа ма? 1) ия 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі 1) тар 2) орташа 3) кең 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1)ия 2) жоқ	Жұмыс тривиалды емес, бұл нақты нәтижелер көрсетілгендігі дәлелденеді. Қағидат жаңа, себебі, төрт міндет бойынша да алынған жаңалықтардың қорғауға ұсынылатын қағидалары арқылы көрініс беруі, қорытынды ұсыныстар жасауға негіз ретінде дәлелденді. Жұмыстың қолдану деңгейі кең. Өйткені, тәрбиешілердің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамыту мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілеріне, балаларды, сауықтыру орталықтарындағы тәрбиешілерге, әлеуметтік педагогтар мен ғылыми ортада осы мәселені зерттеуге ықыласты бірнеше сала мен ғылымның аясындағы мамандар, оқытушылар және ЖОО әлеуметтік, білім беру бағытында білім алушы болашақ мамандар қолдануға болады. Зерттеу жұмысының негізгі идеялары, қағидалары, нәтижелері, тұжырымдары мен қорытындысы диссертанттың халықаралық, республикалық, ғылыми практикалық конференциялар мен түрлі ғылыми басылымдарда жарық көрген 16 еңбекте қамтылған. Оның ішінде ҚР Білім және Ғылым министрлігінің Білім және Ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету комитетінің басылымдарда– 5, скопус компаниясының деректер базасына кіретін халықаралық ғылыми журналдарда – 2, халықаралық конференциялар материалдары жинақтарында – 5 басылым, ЖОО студенттеріне арналған 1 оқу-әдістемелік құрал, 1 оқу-әдістемелік кешен, 1 анықтамалық сөздік, 1 бақылау күнделігі жарық көрген. көрген. Диссертацияда өз мақалаларына сілтеме берілген. Себебі, мақалада қағидалар дәлелді пайымдалған.
8	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған	8.1 Әдістеменің таңдауы – негізделген немесе әдіснама нақты	Зерттеу жұмысының теориялық – әдіснамалық негіздері әдіснамалық тұғырлар мен ұстанымдардың жиынтығы ретінде қарастырылып,

	ақпараттың дәйектілігі	жазылған 1) ия 2) жоқ	дереккөздер мен ақпараттардың дәйектілігіне негізделген. Зерттеуші болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетке даярлығын дамытудың әдіснамалық тұғырларын жүйелеп, нақтылап жазған. Осы орайда қолданысқа енгізілген әдіснамалық тұғырлар (аксиологиялық, жүйелілік, іс-әрекеттік, инновациялық, синергетикалық, құзіреттілік, акмеологиялық) жиынтығы болып табылады.
		8.2 диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия 2) жоқ	Зерттеудің мақсатын, болжамы мен міндеттерін шешу үшін теориялық және эмпирикалық әдістердің кешені қолданылған. Теориялық әдістер: философиялық, педагогикалық, психологиялық, әдістемелік зерттеулермен ғылыми еңбектерге талдау, жинақтау, жүйелеу, салыстыру, педагогикалық модельдеу, құрылымдау, ассоциациялау; эмпирикалық әдістер: –сауалнама, бақылау, тестілеу, зерттеушілік тапсырмаларды талдау, өзіндік бағалау, алынған сандық, сапалық нәтижелерге математикалық статистикалық талдаулар жасалған.
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденді) 1) ия 2) жоқ	Теориялық қорытындылар, зерттеудің әдіснамалық тұғырлары, тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың нәтижелері эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған, ғылыми зерттеу тақырыбы бойынша 16 мақала жарық көрді. Соның ішінде 2-еуі Scopus деректер қорына енетін жарияланымда. Л.Р.Тайтелиеваның диссертациясындағы эксперименттік-тәжірибе жұмысына Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетімен Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті «Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу» мамандығының 146 студенті қатысты. Олардың 72-сі– бақылау тобы, ал 74-і– эксперименттік топ. Зерттеу нәтижелерінің сенімділігі мен негізділігі оның теориялық және

			әдістемелік ұстанымдарының жан-жақтылығымен, оның мақсаты мен міндеттеріне сәйкес келетін бір-бірін толықтыратын зерттеу әдістерімен эксперименттік мәліметтерді статистикалық өңдеу әдістерін пайдалана алуымен, апробациялаудың оң нәтижелерімен анықталған.
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған/ішінара расталған/расталмаған	Диссертацияда өте ауқымды зерттеу жұмысы жүргізілгендігі, алыс және жақын шетелдік әдебиеттерді кеңінен қолданылуы арқылы жұмыстың мазмұндылығын тереңдете түседі. Тақырыптың жан-жақты ашылуына қатысты маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттер мен зерттеулерге сілтемелермен расталады.
		8.5 Пайдаланған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/ жеткіліксіз	Зерттеу жұмысында пайдаланған әдебиеттерінің саны – 304. Қолданылған әдебиеттер зерттеу тақырыбына толықтай сәйкес: мемлекеттің тақырыпқа қатысты заңдары, қаулысы, стандарты, стратегиялық бағдарламаларымен бірге, ғылыми еңбектер, т.б. жеткілікті деп айтуға тұрады.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар 1) ия 2) жоқ	Зерттеу жұмысында зерттеу жұмысының теориялық маңыздылығы бар. Атап айтсақ: - болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерін инновациялық іс-әрекетке даярлауды теориялық-әдіснамалық негіздері айқындалған; -инновациялық іс-әрекетке болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерін даярлаудың педагогикалық әлеуеті анықталған; -инновациялық іс-әрекетке болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерін даярлаудың құрылымдық-мазмұндық моделі құрылған. Жоғарыдағы берілген теориялық таладаулар зерттеу жұмысының теориялық маңызының бар екендігін көрсетеді.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану	Диссертация жұмысының практикалық маңызы бар. Атап айтсақ: «Мектепке дейінгі ұйымдағы инновация» атты элективті курсы;

		мүмкіндігі жоғары 1)ия 2) жоқ	«Мектепке дейінгі ұйымдағы инновация» атты оқу-әдістемелік кешені; «Болашақ мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің инновациялық іс-әрекетін бақылау күнделігі»; «Тәрбиеші-педагогтың қысқаша инновациялық анықтамалық сөздігі» практикада қолдану мүмкіндігі жоғары. Алынған нәтижелерді педагогикалық жоғары оқу орындарында, педагогикалық колледждерде, мектепке дейінгі ұйым тәжірибесінде, мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің біліктілігін жетілдіру жүйесінде қолдануға болады.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады) 3) жаңа емес (25% кем болып табылады)	Зерттеу негізінде ұсынылған практикалық ұсыныстардың толығымен жаңа және шынайы деуге болады. Себебі, зерттеу мәселесінің алғашқы рет зерттеу нысанына айналуының өзі осыны дәлелдемек.
10	Жазу және рәсімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары 2) орташа 3) орташадан төмен 4) төмен	Академиялық жазу сапасы *жоғары*. Диссертация академиялық жазу ерекшеліктеріне сай дербес аяқталған жұмыс, ғылыми стильді ұстанған, жүйелік құрылымы сақталған, сілтемелерді орынды қолданған. Диссертацияның тілі мен стилі талаптарға сәйкес келеді. Диссертация мазмұнындағы негізгі ұғымдар, анықтамалар мен терминдер жүйесі жеткілікті түрде ұсынылған. Диссертацияның құрылымы мен мазмұнын рәсімдеу ғылыми жұмыстарға қойылатын белгіленген талаптарға сәйкес келеді.

Шешім: «6D010100 – Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесі берілсін.

Ресми рецензент, педагогика ғылымдарының кандидаты,
Академик Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды
университетінің қауымдастырылған профессоры Г.К. Бельгибаева

РАСТАЙМЫН
... хатшы
А.Т. Омарова
«___»________20____ж.